

Megbocsátás imája – mindkét irányban

(Hangfelvételtől lejegyezte Papp Noémi)

„bocsásd meg vétkeinket,
miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek”

Kedves Testvérek!

Ezt soha nem bocsátom meg!
Nem kérdezem most meg azt, hogy kinek az ajkát nem hagyta már el ez a kifejezés. Sokkal inkább azt kérdezném, hogy hogyan folytatódik a mondat? Többféleképpen is záródhat:

Soha nem bocsátom meg magamnak! (magunk)
Soha nem bocsátom meg neked. (közel álló)
Soha nem bocsátom meg neki. (idegen)

Amikor néhány évvel ezelőtt teológusokkal éppen a Miatyánkról készítettünk egy interaktív kiállítást, akkor ennél a kérésnél éppen ez volt a kérdés, ahol szavazni is lehetett: kinek nehezebb megbocsátani? Meglepő módon erre kérdésre jócskán telt a „Magamnak” edény. Fontos lenne beszélni erről is, hiszen akadályozhatja a hitéletünket, ha van valami meg nem bocsátott dolog súlyozza az életünket, legalábbis ha mi úgy véljük. És ugyanez vonatkozik az idegenekre is. Igazi és mély magunkba nézés után legalább ekkora Istenélményt kell átélnünk ahhoz, hogy felismerjük: ha mi nem is tudnánk megbocsátani magunknak, Isten már régen megbocsátott nekünk. De most a másiktól van inkább szó azokhoz, akik közel állnak hozzánk, akikkel kapcsolatban vagyunk, akikkel szemben gyakorolhatjuk és átélhetjük a megbocsátást.

A Miatyánknak ez a központi gondolata erősen kötődik az előző kéréshez: Amilyen elengedhetetlen feltétel a test számára a kenyér, ugyanolyan nélkülözhetetlen a lélek számára a bűnbocsánat. „A mindennapi vétkeinket bocsásd meg nekünk naponként.” (Szabó Imre)

Miről szól ez a sorozat? Ha csak annyit mondunk, hogy az imádságról, akkor még mindig nem határoztuk meg pontosan, hogy mit is szeretnénk. Már korábban megfogalmaztuk, hogy Jézus az imádság világába szeretne mélyebbre vinni bennünket, másrészt a Miatyánk ebben egyfajta mintát is ad nekünk az imádság témájára, módjára nézve is. Éppen ezért mikor az egyik legsúlyosabb mondatot vesszük elő, mindig legyen a szemünk előtt az, hogy itt Jézus nem a bűnbánatnak és a bocsánatkérésnek azt a „klasszikus” módját mutatja meg, amit sok helyen, például a 32. zsoltárban is olvasunk: „Míg hallgattam, kiszáradtak csontjaim, egész nap jajgatnom kellett. Megvallottam neked vétkeimet, bűnömet nem takargattam, és te megbocsátottad bűnömet, amit vétettem.” (Zsolt 32, 3-5) Ez egy nagyon is szükséges, de más formája a bűnbánatnak. Itt inkább az egyéni, magányos, töredelmes bűnvallásnak a valósága rejlik föl. Ahogy naponkénti kenyérre szükségünk van, éppen úgy van szükségünk naponkénti bűnbocsánatra, ezt is lehet naponta kérni, hiszen szükségünk van a bűnbocsánatra.

A Miatyánkban másra esik a hangsúly, de a bűnbánat lényege ugyanaz: hűtlen voltam, eltértem Isten útjáról, megvallottam neki bűneimet, megbocsátott és újra felemelt engem. Nézzük meg, hogy miben szólít meg bennünket a mi Urunk a mai napon.

Három felől közelítjük meg a mai igénket:

I. A kérés tartalma (mit jelent a mondat)

II. A kérés mélysége (az egymással való megélést mutatja)

III. A kérés megoldja a konfliktusokat (helyrerak)

I. A Miatyánkban az imádság lényege a kérés. Ez egy kérő forma. Mi a tartalma tehát?

Az imádság lényege itt a kérés. A Hegyi beszédben (Mt 6) Jézus tanítja a tanítványait imádkozni, Lukács szerint pedig a tanítványok kérik Jézust, hogy tanítsa őket. (Ott a kérésre találunk képszerű magyarázatokat, kígyó-hal, tojás-skorpió, éjszaka zörgető barát) A Miatyánkban a kérés lesz hangsúlyos (az első három Istenre vonatkozik, a második három pedig saját kéréseinkről szól), a második fele különösen is erről szól. Leginkább a megbocsátásról szólóban fedezzük fel a másokkal való viszony rendezésének fontosságát. Sőt egyfajta kritériumként, előfeltételként szabja meg Jézus a másoknak való megbocsátást. Ez onnan is látszik, hogy a Miatyánk elmondása után erre az egyre tér vissza megerősítő és kemény szavakkal egyszerre. „Mert ha az embereknek megbocsátjátok vétkeiket, nektek is megbocsát Mennyei Atyátok. Ha pedig nem bocsátotok meg az embereknek, Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket.” (Mt 6 14-15) (Külön érdekesség, hogy a Márk evangéliuma egyáltalán nem idézi a Miatyánkot, de ezt a formát a megbocsátásra igen, méghozzá a terméketlen fügefafa története végén, melynek tanúságaként a hit és az imádság valóságának fontosságára hívja fel a figyelmet.) (Mk 11,25-26)

Máténál itt a tartozás-elengedés motívum az erősebb, mely egyfajta értelmezése a bűnnek (ofeiléma – adósság, tartozás, bűn, véték). Nem a bűn klasszikus szavait használja, mint a Lukács evangéliuma. (Lukács: hamartia – céltévesztés, bűn, bűnös cselekedet.) A magyar véték – bűn különbségét érthetjük alatta. Ezért is illik ide leginkább az adós szolga példázata, ahol szintén az elengedés – motívum az uralkodó. Ugyanakkor az elengedés szót ma több értelemben is használjuk (elengedek egy lehetőséget, egy kényszert), de benne van, hogy ezt én tehetem, teszem meg. (A: apu adóssága)

A kérés lényege itt arra utal, hogy én azért lehetek kegyes, kegyelmes másokhoz és engedhetem el a felhalmozott adósságot, az ellenem elkövetett bűneit, mert hozzám is kegyelmes volt Isten és folyamatosan az. Nekünk annyi bizonyosságunk van, hogy tudjuk, ki elé járulunk. Biztosak lehetünk abban, hogy ha megvalljuk Istennek vétkeinket, akkor megbocsát. Olyan szépen fogalmazza János levele: „Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűnünk, önmagunkat csaljuk meg, és nincs meg bennünk az igazság. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minden gonoszságtól.” (1Jn 1,8-9)

A Miatyánknak ez a mondata csak akkor lehet igaz az életünkben, ha meg vagyunk győződve arról, hogy Isten nemcsak képes megbocsátani, nemcsak hatalma van rá, hanem meg is teszi, meg is bocsát. Különben miért járulnánk a színe elé. Annak hogy mi megbocsássunk

másoknak, az az előfeltétele, hogy mi ezt ne csak tudjuk, hanem át is éljük. Innen tudunk kiindulni abba az irányba, hogy megbocsássunk másoknak.

II. A kérés mélysége – bűnbocsánat fontossága

A bűnbocsánat az Ószövetség legfőbb ígérete. A bűnös ember és a kegyelmes Isten találkozásából következik ez. Jézus személyében még inkább látjuk a megbocsátás valóságát. Ő még a kereszten is az Őt megfeszítőkért imádkozott az Atyához. Benne, Rá nézve bocsátja meg Isten, a mi bűneinket is. Ezzel lesz lehetőségünk egyáltalán a bűnbocsánatra, az elengedésre.

A bűnbocsánaton nem egyes törvénysértések következményeinek elengedését értjük, hanem merőben új viszonyt Isten és az ember között. Jézus műve éppen az volt, hogy amit az Ószövetség ígért, mint az elkövetkezendő messiási jót, ő maga meg is adta. (Mk 2,5 Fiam megbocsáttattak a te bűneid – ez Jézus fő hivatása.) Nem véletlenül háborodnak fel újra és újra Izráel vallási vezetői, és hívő elitje mindig, amikor Jézus kinyilvánítja, hogy az Emberfiának van hatalma bűnöket megbocsátani. És Ő ezért is jött. Valaki így fogalmazott: „Ha a bűnbocsánatot kivesszük a keresztyénségből, némi sztoicizmus marad az egészből.” A bűnbocsánat számol a bűn tényével és a kegyelem hatalmával. Tehát a bűnbocsánat nagy ígéretében és tényében feltálalható az egész keresztyénség. Nem csoda, hogy ebből született meg a reformáció, s ide megy vissza minden ébredés, mint az újjászületésnek és megtérésnek komolyan vétele. És ez egyben rámutat a keresztyénség állapotára is: ha mi nem vagyunk képesek megbocsátani egymásnak, akkor nem lehetünk hitelesek, mert nem éljük meg annak lényegét, amiért Jézus a földre jött, és amit melleleg fentebb hirdetünk. (A: MEKDSz: Márk)

„Döbbenetesen fontos kérés, mert azt húzza alá, amiben embertársainkhoz való viszonyunkban félelmesen el vannak rontva dolgaink. Mintha azt mondanánk: úgy legyen igaz a bocsánatod, ahogy mi is megbocsátunk annak, aki ellenünk vétett. Előrevetíti azt a figyelmeztetést, amit a gonosz szolga példázatában a Máté evangéliuma 8. fejezetében olyan félelmetesen tár elénk, Isten bocsánata nem lehet valóság, míg mi nem vagyunk hajlandók hasonlóképpen cselekedni.” (Ablonczy Dániel)

Arra világít rá miképpen mi is... Az Istenhez való helyes viszony nem képzelhető el az emberekhez való helyes viszony nélkül. Ez azt jelenti: az Atyához való viszonyomat az embertestvérekhez való viszonyom oly lényegesen befolyásolja, hogy Isten nem tud irgalmas lenni irántam, ha én irgalmatlan vagyok a felebarátom iránt, és bocsánata semmivé válik, ha én nem bocsátok meg.

A példázat lényege éppen az, hogy akinek elengedték a hatalmas mennyiségű (megfizethetetlen) tartozását, miután könyörgött érte, ő nem képes egy kis adósságot elengedni magában. S az emberek, akik bepanaszolják a kíméletlen szolgát, pontosan érzik ezt a dilemmát, a helyzet visszásságát, igazságtalanságát, tarthatatlan voltát.

Jól értsük, nem az azonos megfizetés, nem az adok, hogy adj, a hoci-nesze üzleti felfogása érvényesül, nem a megszerezett érdem, vagy jog gondolata ez: én először megbocsátok a felebarátomnak azért, hogy ő is megbocsásson nekem. Elengedek egy forint adósságot, hogy nekem engedjenek el százat: ez csúnya üzletté tenni a lelki életet; hanem azt jelenti, hogy Isten nem tud nekem százannyit elengedni, ha én egyért az adósok börtönébe vetem testvéremet, s ha ő már elengedte a száz forintot, én meg nem, ez az engedmény megszűnik.

A mondat felebarátra vonatkozó fele perfektumban, azaz múlt időben van. Ez azt jelenti, hogy miután már megbocsátottam, kérhetem a megbocsátását. S itt nem az emberi erőnket akarja Isten próbára tenni, hanem azt, hogy az ő jelenlétében, az ő bocsánatában, az ő nagy szeretetében élünk-e? Tényleg komolyan veszem-e Istent? Élek-e bűnbocsánatával?

„A megbocsátani nem tudó ember nem lehet közösségben a megbocsátó Istennel.” (Fosdick)

III. A kérés helyrerak, elrendezi konfliktusainkat.

Kollektív jelleg is van a kérésben. Hiszen úgy szólítjuk meg Istent: mi Atyánk. Dolgaink, másokkal szemben elkövetett vétkeink rendezése is benne van. Különösen igaz ez egy gyülekezetre nézve, ahol szintén lehetnek konfliktusok. Már az elején tisztáztuk, hogy itt nem az egyéni bűnbánatról van szó, hiszen többes számban fogalmazzuk meg a kérést, és többnyire pedig még közösen is mondjuk el. Ezért is fontos szembenézni, tudatában lenni a gyülekezetben a testvéreinkkel kapcsolatos konfliktusokkal, feloldhatatlannak látszó ellentétekkel. Minden hónapban van Úrvacsora. Ez megadja a lehetőségét, még egy kicsit az idejét is az elrendezésnek. De nekünk kell lépni. Ez a kérés éppen azért jó, mert megadja ennek keretét. Felhatalmaz bennünket a megbocsátásra, az elengedésre éppen azon az alapon, hogy Krisztus is megbocsátott nekünk.

Mi egyszer egy kirándulás alkalmával úgy tartottunk bűnbánati imaközösséget, hogy a közös imádság alatt bárki odamehetett a másikhoz, a vállára tehetette a kezét és bocsánatot kérhetett valami sérelemért, vétékért. A másik pedig visszaérinthette, és kimondta: megbocsátok, köszönöm. Aztán volt az Úrvacsora. Gyülekezetünkben ez úgy érvényesül, hogy kifejezhetjük egymásnak Isten bűnbocsánatának valóságát, a megbékülés megélését: Az Úr békéje veled!

Ennek a sornak az elimádkozása egy közepes gyorsasággal beszélő valaki esetében körülbelül öt másodpercig tart. Ez alatt az öt másodperc alatt a világtörténelem két legnagyobb eseményének kell lejátszódnia egyidejűleg a lelkünkben: bűnbocsánatot kaptam, és bűnbocsánatot adhattam. Szörnyű terhüinktől meg nem szabadulunk, nem engedhetjük el soknak tartozásukat. A kettő: egyszerre történik, abban a pillanatban, mikor Krisztus magára vállalja bűneinket.

Lehet, hogy te is ilyen állapotban vagy: feszültségek, elrendezetlen ügyek vannak az életedben. Nincs rendben valami. Lehet, hogy félsz ettől a rendetlenségtől, és halogattad a döntést, a leszámolást. Homályos sejtelem bujkál benned: a végső eredmény káromra van. Mert nem lehet haragtartóan imádkozni. Gyűlölködő szívvel. Ha mi neheztelünk valamire vagy valakire. Ha valakire haragszol, ne embereknek beszélj róla, hanem Istennek. Így adhatjuk vissza: Miképpen mi is elengedtük a mi adósaink tartozását.

Ez előfeltétel nem automatizmus. Ha mi megbocsátunk, automatikusan megbocsát Isten. Kell kérni, bűnbánatot gyakorolni. Ha egyszer megnyílik a szemünk és ráébredünk arra, hogy milyen mélyen megsértettük Istent, akkor ehhez képest a bennünket ért sérelmek elenyészőnek fognak tűnni. Másfelől ha túlságosan nagy jelentőséget tulajdonítunk a személyünket ért sértéseknek, ez annak a jele, hogy saját vétkeinket alábecsüljük. Furcsa módon – noha tudjuk, hogy Isten cselekszik, ő visz véghez mindent – itt nagyon is belevon, mondhatni a mi hatáskörünkbe utalja a bűnbocsánat adás lényegét. Nektek kell először lépni.

Mert amikor a Miatyánkot imádkozzuk, olyan mintha egy hitvallást tennénk. Jézus azt fejezi ki: az egész életetek legyen imádság. Imádkozzatok az egész éltetekkel ne csak a szátokkal! Ez a rész az imádság egyik legmélyebb része, mint egy mély kút egyik alsó gyűrűje, de ugyanakkor megfogható is, hiszen tudjuk, hogy miket szoktunk gondolni, érezni a másik iránt. Ha magunk elé képzeljük a jelenetet, hogy a teljes adósság elengedést, ténylegesen végleges törlesztést kapott szolga szinte még könnyes szemmel jön ki a királytól, sugárzó arccal, és pár perc múlva már ütlegeli a szolgatársát? Tudjátok, mi segít igazán? Ha minden esetben a királyra tekintünk. Ha a szolgára, az emberre tekintesz, akkor lehet, hogy csak látszólag bocsátasz meg, vagy megmarad a jogos sérelmed, nem tudsz elengedni. De ha a Királyra tekintesz, és meggondolod mit cselekedett veled, akkor kicseréli szíved, és olyan valóságosan meg tudsz bocsátani, mint neked megbocsátott Isten. Akkor átéled, hogy mit jelent Isten öröme. Éljük így át Isten elengedő és öröme szabadító kegyelmét!

ÁMEN

(Bölcsföldi András)

Minden ütésed, átkod

Hiába ellenem.

Szörnyű a fegyverem:

Megbocsátok.

Illyés Gyula: Szörnyű fegyver